

Прем'єр-міністру України

Гончаруку О.В.

вул. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008

Декларація

Робочих груп 3 «Довкілля, зміни клімату та енергетична безпека» Національних платформ України і Республіки Білорусь Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (схвалено 27 вересня 2019 року)

Зупинити екологічно і економічно недоцільний проект континентального водного шляху Е-40 Гданськ - Херсон

Національні платформи України і Республіки Білорусь Форуму громадянського суспільства Східного партнерства вважають за необхідне звернути увагу урядів Республіки Білорусь та України, європейських партнерів і громадськості, що діяльність, пов'язана з проектом континентального водного шляху Е-40 Гданськ - Херсон здійснюється з порушенням не тільки національного законодавства, а й міжнародних договорів обох країн.

За умови відсутності розробленого проекту Е-40 (є тільки ТЕО) укладаються міжнародні угоди, як на урядовому рівні, так і на обласному, а також на рівні компаній з розвитку фрагментів інфраструктури річкового шляху Е-40, ніби цей проект вже схвалений усіма зацікавленими сторонами і підтриманий громадськістю. Водночас Мінінфраструктури та Мінприроди України підтвердили, що Проект Е-40 поки не розроблений.

Яскравим прикладом таких рішень є підписання міністром інфраструктури України і міністром транспорту і комунікацій Республіки Білорусь 5 грудня 2017 року документа "Дорожня карта поліпшення судноплавства на річках Прип'ять, Дніпро у рамках проекту міжнародного водного шляху Е-40", яким передбачається також пошук потенційних користувачів нового шляху.

У 2017 році підписано Меморандум про співпрацю між Херсонською ОДА, Гомельським обласним виконкомом і компанією «НІБУЛОН» на виконання окремих робіт проекту Е-40.

У рамках Першого форуму регіонів Республіки Білорусь і України, 25-26 жовтня 2018 р. проведено круглий стіл в м. Мозир з розвитку річкового судноплавства між Республікою Білорусь та Україною. Україна представила свій проект «Водні ворота України» як фрагмент проекту Е-40. Під час цього заходу було проголошено, що інвестор ТОВ СП «НІБУЛОН» розпочав реалізацію проекту. Херсонська Держадміністрація на своєму сайті повідомляє, що компанія ТОВ СП «НІБУЛОН» вже починає пошукові роботи на заповідних територіях між селами Олександрівка та Станіслав Білозерського району Херсонської області для будівництва нового потужного порту, як елемента шляху Е-40. Тим часом, Мінприроди України підтвердило, що не надавало ТОВ СП «НІБУЛОН» дозволу на виконання зазначених робіт із будівництва нового порту. Варто згадати, що Дніпровський лиман і землі сіл на його берегах включені до Смарагдової мережі.

Для виконання зазначеної вище дорожньої карти Адміністрація морських портів України (АМПУ) і білоруська компанія «Белтопенерго» в грудні 2018 підписали меморандум про відновлення річкового судноплавства між Україною та Республікою Білорусь. Ведеться активний пошук коштів для фінансування робіт.

У разі реалізації проект континентального водного шляху Е-40 буде мати, як відзначали експерти, руйнівні наслідки для екосистем Республіки Білорусь, України та Республіки Польщі. Проект призведе не тільки до критичної втрати біорізноманіття через гідрологічні зміни, такі, як збільшення витрати води, поглиблення русла річки і, можливо, зниження рівня ґрунтових вод, а й буде економічно збитковим. Проект базується на неповному техніко-економічному обґрунтуванні, яке не доводить економічну ефективність проекту та очікувані загальні соціальні вигоди. Реалізація проекту матиме значний вплив на природні території, які є під охороною, флору і фауну, цінні водно-болотні угіддя (також міжнародного і транскордонного значення), ландшафти, ліси і сільськогосподарські угіддя. Континентальний водний шлях Е-40 вплине на басейни річок Вісли та Західного Бугу в Польщі, Прип'яті і Дніпра в Україні і на все Полісся в цілому. Для цих річок характерне значне біорізноманіття, унікальні екосистеми, які є ключовими для збереження біорізноманіття в Республіці Білорусь та Україні і яким загрожує будівництво навігаційного маршруту Е-40. Згідно з оцінками, складеними Save Polesia - проектом, ініційованим п'ятьма організаціями громадянського суспільства з Білорусі, України, Польщі та Німеччини - запланований Е-40 несе загрозу для 4 558 кв.км. польських ділянок Natura2000 (більше 7%), 5 342 кв.км ділянок білоруської Смарагдової мережі (більше 25%) і 15 501 кв.км. ділянок Української Смарагдової мережі (9%).

Будівництво та експлуатація каналу призведуть до втрати місць проживання і місць перепочинку перелітних птахів. Туровський луг, розташований уздовж Прип'яті, є одним з найбільш важливих місць у Європі для мігруючих птахів і використовується як місце для перепочинку приблизно 1,5 мільйона весняних мігрантів, включно з очеретянкою прудкою, яка є під загрозою зникнення. Зневоднення водно-болотних угідь небезпечно і може викликати, серед іншого, пожежі. Щорічний смог у Києві, спричинений пожежами навколишніх осушених торфовищ, є переконливим прикладом загроз, які створюють осушені торфовища.

Проект Е-40 водного шляху Гданськ - Херсон також створює загрозу вторинного радіоактивного забруднення навколишнього середовища і здоров'я людини у результаті діяльності на територіях, забруднених радіоактивними ізотопами після аварії на Чорнобильській АЕС в 1986 році. Прип'ять в Україні пролягає через зону відчуження Чорнобильської АЕС і при проведенні будівельних робіт можливий виніс радіонуклідів: днопоглиблювальні роботи в Київському водосховищі можуть порушити мул, забруднений радіоактивним ізотопом цезію-137 та інших, що призведе до забруднення системи постачання питної води для столиці України та інших міст нижче за течією.

Тим більше, техніко-економічне обґрунтування проекту не враховує втрати, які понесуть треті сторони проти своєї волі через реалізацію проекту. Проектом не передбачені можливі компенсаційні виплати, а основною перевагою вважається зниження вартості доставки вантажів. Таке зниження витрат піде на користь перевізникам, які, як правило, є приватними компаніями, а тягар фінансування проекту ляже на платників податків, як і усунення наслідків збитків, завданих навколишньому середовищу та пов'язаних із втратою біорізноманіття, – на всіх громадян. У техніко-економічному обґрунтуванні також не враховуються зміни клімату і зростаюча частота погодних аномалій, які можуть зробити навігацію річками ще більш нестійкою. Це робить нові водні шляхи, такі як Е-40, необґрунтованими та неекономічними. Аналіз техніко-економічного обґрунтування проекту Е-40, проведений Діловим союзом підприємців і роботодавців (BUЕЕ) в Білорусі, свідчить про великі ризики проекту: значні капітальні витрати, високі інвестиційні ризики, негативні екологічні наслідки, які викликають сумніви в життєздатності Е-40.

З огляду на наведене, Робочі групи №3 Національних платформ України і Республіки Білорусь Форуму громадянського суспільства Східного партнерства вважають за необхідне:

1. Переглянути техніко-економічне обґрунтування проекту водного шляху Е-40. Проект не повинен здійснюватися без комплексної оцінки впливу проекту Е-40 на всі країни. Концепція соціально-економічного добробуту повинна лежати в основі техніко-економічних обґрунтувань, які мають включати всі витрати, пов'язані з проектом.

2. Виконати стратегічну екологічну оцінку (СЕО) проекту з урахуванням його короткострокових і довгострокових екологічних наслідків.

3. Залучити всі зацікавлені сторони до обговорення проекту континентального водного шляху Е-40 Гданськ - Херсон, за участі широкої громадськості на національному рівні в кожній країні-партнері, а також на міжнародному рівні.

4. Дослідити потенційний вплив на якість систем питного водопостачання Києва та інших міст України.

5. Розглянути альтернативні рішення щодо вантажоперевезень, зокрема залізничних і автомобільних.

6. Зберегти Полісся в його природному стані для майбутніх поколінь як природну спадщину глобального значення.

7. Використовувати транспортну панель НП як платформу для міжнародних обговорень проекту водного шляху Е-40.